

Martijn Aslander

De economische

Over de transformatie naar een netwerkeconomie

De storm is een metafoor voor de veranderingen die gaande zijn in onze wereld. Veranderingen met impact, waarvan we de mogelijke uitkomsten moeilijk kunnen overzien. Zo ook in de economie. Veel van onze oude patronen lijken hun langste tijd te hebben gehad. We zijn rijker dan ooit en kunnen meer dan ooit. Maar de consequenties van die groei op onze aarde worden langzaam maar zeker voor iedereen voelbaar.

Gelukkig gaan stormen ook weer liggen en bieden ze nieuwe kansen en frisse energie. Wat dat voor onze economie kan betekenen, weet Martijn Aslander. Martijn, voor wie netwerken en verbinden dagelijkse kost is, is jaarlijks betrokken bij meer dan 1000 projecten. Daarbij laat hij zich sturen door de dingen die hem gelukkig maken. Alle beschikbare informatie technologie zet hij in om overal waarde te creëren voor zichzelf en anderen. Zijn levenshouding wordt het beste beschreven door de Verkennerwet die hij in zijn jeugd leerde kennen. *Een verkenner trekt er samen met de ander op uit om de wereld om zich heen te ontdekken en deze meer leefbaar te maken. Hij is eerlijk, spaarzaam en sober, hij houdt vol, zorgt goed voor de natuur, en respecteert zichzelf en de ander. Je kunt op hem rekenen.*

De economie is de optelsom van alle transacties en uitruilmechanismen die onze maatschappij in stand helpt houden. Tot nu toe was dat vooral gericht op het vergaren van zoveel mogelijk winst en kapitaalgoederen. Maar dat lijkt te veranderen. We beginnen ons meer en meer af te vragen of meer geld nodig, nuttig of waardevol is. Doordat er vaak onnodig beroep op schaarse hulpbronnen wordt gedaan, leidt het streven naar winstmaximalisatie zelden tot maximale winst. Daarnaast verspillen bedrijven het talent van veel mensen. De bekende ratrace waarin werknemers een beperkt aantal activiteiten dag na dag uitvoeren, beperkt de enorme waarde die mensen aan de economie zou-

den kunnen leveren. Martijn haalt futuroloog en trendonderzoeker Justien Marseille aan die zegt dat we in onze maatschappij gaan van winstmaximalisatie naar nutoptimalisatie. Dit komt er op neer dat je doet waar je goed in bent op de plaats waar het op dat moment van optimale waarde is. Talent als de belangrijkste drijver van de economie, dat is nieuw.

Hoe is het mogelijk dat er zoveel ruimte komt voor individueel talent? Om te kunnen produceren waren we tot nu toe beperkt tot middelen die alleen bereikbaar zijn voor organisaties. Dit was al zo in de tijd dat onze economie nog dreef op landbouw. Met de mechanisatie en de komst van de industrie werd dit verder versterkt. Later kwam de automatisering op gang en die bracht ons uiteindelijk de thuiscomputer en internet. Daarmee kreeg elk individu waardevolle gereedschappen in handen. Met de PC kan elke persoon gemakkelijk zijn eigen boek schrijven, een film produceren of muziek componeren. En het internet is onze directe verbinding met de hele wereld en daarmee de markt. Tegelijkertijd dalen de kosten zo hard dat iedereen mee kan doen en zijn talent en product aan kan bieden.

Experiment

Deze ontwikkeling geeft ons de vrijheid om onszelf af te vragen waar we nu eigenlijk mee bezig zijn. En of we het wellicht anders zouden willen. Er zijn nog veel mensen die niet blij zijn met wat ze doen.

De Wet van de Verkenners is nog steeds mijn levensmotto

STORM

De informatie technologie stelt ons in staat dingen te doen die vroeger onmogelijk waren. Afhankelijk van ons talent zoeken en vinden we via het internet de nodige kennis, informatie en contacten. Dit leidt tot een economie die gedreven wordt door netwerken in plaats van bedrijven. Hierbij lijkt geld niet de belangrijkste motor te zijn. De nieuwe ruilmiddelen die worden ingezet zijn talent, kennis en informatie.

Omdat hij vaak te horen kreeg dat je daar onmogelijk van kan leven, besloot Martijn de proef op de som te nemen. Hij ging het experiment aan en stopte ermee geld te vragen voor zijn werk. Al snel bleek hij soms heel veel en soms heel weinig te hebben. Maar altijd had hij *beschikking* over datgene wat hij nodig had. Een laptop, een OV abonnement, een verzekering, een kantoor en inderdaad ook gewoon geld. Want als je iets aanbiedt dat voor

velen waardevol is, blijken mensen zeer bereid een donatie te geven om het in stand te houden. Martijn liet heel bewust alle schijnzekerheden los en begon te vertrouwen dat hij te allen tijde toegang zou hebben tot waar hij behoefte aan had. Aangezien dat altijd lukte begon hij na te denken over wat we echt nodig hebben.

Evolutionaire beweging

Het antwoord dat hij vond, ligt niet direct voor de hand. Wat we volgens hem echt nodig hebben, is beweging. Evolutie dicteert dat we ons continu aanpassen aan de omstandigheden. En aanpassen betekent dat we bewegen. Met die dynamiek zijn we van nature op zoek naar wegen om iets op een andere en betere manier uit te voeren. Het brengt ons ertoe te leren, te proberen, te creëren en te innoveren. Een natuurlijke drang die helaas zelden wordt aangemoedigd in ons huidige schoolstelsel. Terwijl de grote vraagstukken in onze samenleving – sociale cohesie, innovatie, zorg, onderwijs, concurrentie met landen als China en India – juist een beroep doen op ons aanpassingsvermogen. Hoe deze natuurlijke beweging op gang wordt gebracht, weet Martijn uit eigen praktijk.

Zo zet hij elk jaar in de bossen van Drente een vierdaags festival op. In drie dagen wordt een compleet dorp neergezet, waar zelfs geld gepind kan worden. Terwijl zo'n soort festival snel tonnen kost, doet Martijn en een team van enthousiaste, getalenteerde mensen het voor niet meer dan 12.000 euro. En dat terwijl er geen draaiboek aan te pas komt. De omstandigheden waaronder dit ontstaat, is onder andere afhankelijk van een fenomeen dat Martijn *zwermen* noemt. Een gevarieerde en gemotiveerde groep mensen komt bij elkaar rondom een bepaald project. Vanuit zijn eigen kunde doet iedereen een klein beetje, waardoor de druk op elke afzonderlijke deelnemer laag blijft. Door de gezamenlijke uitwisseling leert iedereen van elkaar. En na afloop gaat iedereen zijns weegs of aan de slag met het volgende project.

Superfunctionele samenwerking

Wat hier gaande is, is het netwerk in bedrijf. Het organiseert zich rondom datgene wat georganiseerd moet worden en valt daarna weer uit elkaar. Op het oog lijkt het chaotischer dan de bedrijfsvormen die we nu kennen. Echter de natuur weet niet beter dan gebruik te maken van deze non-organisatie ook wel genoemd het organisch fluïde model. Een zwerm vogels, een school vissen, een termietenheuvel zijn allen een voorbeeld van een super-

functionele samenwerking op basis van subtiële afstemming op elkaar. Het is die samenhang die spontaan naar boven komt in een netwerk gedreven door een gedeeld streven. Het internet en het gemak waarmee gelijkgestemden elkaar weten te vinden, zorgt er meer dan ooit voor dat mensen als één organisme, als één soort, op deze planeet samen kunnen werken.

Web 2.0

Martijn is geheel ingewijd in de technologie die centraal staat in de netwerkeconomie en bekend is onder de noemer Web2.0. Deze term omschrijft de verzameling van uiteenlopende nuttige gereedschappen die gratis ter beschikking worden gesteld op het internet. Tools waarmee projecten worden beheerd, files worden uitgewisseld, marketing wordt gedaan, etc. De bouwstenen van deze tools worden volledig opengesteld voor iedereen. In ruil voor deze *open source* is het binnen de Web2.0 gemeenschap een ongeschreven wet die zegt dat alles vrij gebruikt mag worden, mits elke verbetering en aanpassing weer ten goede komt aan iedereen. Een veel gehoord voorbeeld is de online encyclopedie Wikipedia waar iedereen in kan schrijven. Wat nauwkeurigheid betreft komt deze dicht bij het gerenommeerde Encyclopedia Britannica. En het aantal onderwerpen is vele, vele malen groter. Kleine bijdragen door een enorme groep enthousiaste gebruikers zorgen door de open source mentaliteit voor producten die razendsnel beter en uitgebreider worden. Zie hier de economische kracht van het netwerk.

De *Holy Trinity of Dynamics* is de term die Martijn hiervoor kiest. Het gaat over een nieuw bewustzijn over informatie. Ideeën zijn belangrijk, dat weten we al. Ook verbindingen tussen mensen zijn belangrijk. Maar informatie is de sleutel tussen die ideeën en mensen. Met informatie bind je mensen aan jezelf. Informatie is nodig om een idee te creëren, uit te voeren en om er anderen over aan te spreken. Bewustzijn over informatie is verre van ontwikkeld in onze maatschappij.

We moeten lief zijn

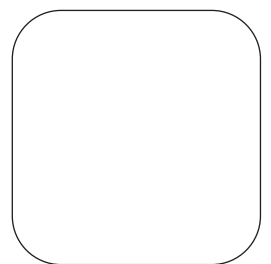
Naast de technologie is er ook een bepaalde persoonlijkheid die zich goed leent voor de netwerkeconomie. Martijn noemt in dat opzicht een snelle en flexibele geest, een open houding, nieuwsgierigheid en lef. En als voornaamste is lief zijn belangrijk. Het besef dat jij de ander net zo hard nodig hebt als andersom. Ergens klinkt in zijn aanpak de naklank van de hip-

pies. "Met hen heb ik nog een appeltje te schillen", zegt Martijn grappend. Hun enthousiasme en ideeën spreken hem zeer aan, alleen hadden ze niet de middelen om het in de praktijk te brengen. Martijn doet dat wel. En dat hij voet aan de grond lijkt te hebben, zie je ook terug in de opvattingen van bijvoorbeeld de Belgische topeconoom Bernard Lietaer. Deze voorname denker stuurt steevast aan op een complementaire economie waarin regionale valuta en ruilhandel centraal staan. Alleen een monetaire economie is veel te instabiel. Een ramp van omvang, zoals bijvoorbeeld de aanslag van 9/11, zorgt dat de dollar instort en opeens is ons vertrouwen in de economie verdwenen. Terwijl het niets zegt over de productiviteit en creativiteit van mensen. De heropleving van werkelijke waarde is de kern van de netwerkeconomie. Bovendien, zegt Martijn, groeit een monetaire economie uitsluitend door geld vast te zetten, zodat er rente op kan worden verdiend. Sociaal kapitaal daarentegen groeit alleen als je het weggeeft en deelt met anderen.

Informatie is de nieuwe valuta

Het is een interessante gedachte dat weggeven leidt tot groei. Geld kun je slechts een keer geven. Dan is het op. Ideeën, informatie en toegang tot je netwerk kun je aan anderen blijven geven zonder dat je iets verliest. Het omgekeerde, je informatie afsluiten voor anderen, heeft tot gevolg dat je uiteindelijk wordt uitgesloten. En zonder verbinding verlies je alle waarde. In de netwerk economie zijn informatie en netwerken als het ware de nieuwe valuta. Het is waardevol en ruilbaar. En het bepaalt dat je je netjes moet gedragen. Alleen als je een goede relatie met de ander hebt, ben je in staat jouw waarden uit te wisselen. Het betekent in een keer dat je mens moet zijn in plaats dat je in een rol gaat zitten waar je met geld een transactie uitvoert. Het is duidelijk dat we toe zijn aan een herdefiniëring van de economie. In plaats van winstmaximalisatie gaan we naar nutoptimalisatie. In plaats van bedrijven zullen netwerken beter en sneller in staat zijn om waarde te creëren. Als gevolg daarvan wordt sociaal kapitaal een belangrijke factor. De relatie tussen mensen onderling gaat voor de transactie uit. Vertrouwen in de toegevoegde waarde van de ander en het openstellen van je eigen kennis en netwerk zorgen dat je mee kunt doen. Status wordt bepaald door het gemak waarmee je flexibel toegang hebt tot informatie en in verbinding staat met anderen. Wellicht de voornaamste verandering is dat we weer mens worden in alles wat we doen! ◀

Chaos is de nieuwe organisatie

Jorrit Timmermans

Op 17 april geeft Martijn Aslander in Amsterdam een lezing over de *Economische Storm*. Aanmelden en info: www.theprojectnetwork.nl of bel 020-6242542.